

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**ZESPÓŁ SZKÓŁ HANDLOWO-EKONOMICZNYCH
IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA W BIAŁYMSTOKU**

**NAUKI ŚCISLE PRIORYTETEM SPOŁECZEŃSTWA
OPARTEGO NA WIEDZY**

**Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu
Podstawy Przedsiębiorczości**

**Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego**

**Program Operacyjny Kapitał Ludzki
Priorytet III –Wysoka jakość systemu oświaty
Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia
Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

ZMODYFIKOWANY

PROGRAM NAUCZANIA

PODSTAW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

DLA TECHNIKUM EKONOMICZNEGO

Białystok 2011 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

SPIS TREŚCI:

1. Ogólne założenia zmodyfikowanego programu nauczania podstaw przedsiębiorczości	3
2. Materiał nauczania, szczegółowe cele edukacyjne i proponowane metody osiągnięcia celów	5
3. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych	16
4. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	21
5. Proponowany przydział godzin na realizację treści programowych	23
6. Przykładowe scenariusze zajęć	24
7. Literatura	40
8. Załączniki:	
• podstawa programowa	43
• wymagania na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości	45

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

1. Ogólne założenia zmodyfikowanego programu nauczania podstaw przedsiębiorczości

Transformacja systemu gospodarczego w Polsce dokonuje się w warunkach nasilającej się globalizacji gospodarki światowej oraz coraz silniejszej integracji europejskiej. Zmiany te determinują konieczność właściwego przygotowania młodzieży do życia w tej rzeczywistości. Niniejszy program ma temu służyć.

Głównym celem zmodyfikowanego programu nauczania jest przedstawienie treści i celów podstawy programowej w ujęciu praktycznym. Większy nacisk położono na kształtowanie postaw i zachowań przedsiębiorczych, przygotowanie uczniów do podejmowania świadomych decyzji edukacyjnych, zawodowych i do procesu uczenia się przez całe życie. Temu celowi służy zawężenie teoretycznych zagadnień ekonomicznych.

Zagadnienia teoretyczne poznawane są bowiem przez uczniów technikum ekonomicznego w trakcie realizacji programu nauczania przedmiotów ekonomicznych, takich jak: podstawy ekonomii, ekonomika, rachunkowość, prawo.

Jest to rozwiązanie innowacyjne z punktu widzenia aktualnie obowiązujących programów nauczania.

Realizacja tego programu pozwoli przede wszystkim pogłębić umiejętności praktyczne uczniów związane między innymi z funkcjonowaniem na europejskim rynku pracy, zakładaniem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej, tworzeniem biznesplanu.

Zmodyfikowany program nauczania podstaw przedsiębiorczości jest zgodny z obowiązującą podstawą programową kształcenia ogólnego (załącznik 1) i uwzględnia standardy wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Program jest przeznaczony do realizacji w wymiarze 1 godziny tygodniowo w klasie trzeciej technikum ekonomicznego.

Do efektywnego jego wdrożenia niezbędne są odpowiednie warunki technodydaktyczne, zapewniające skuteczne i efektywne przeprowadzenie zajęć edukacyjnych.

Układ treści programu jest ujęty w pięciu powiązanych ze sobą działach tematycznych:

1. Makrouwarunkowania przedsiębiorczości
2. Podstawy sprzyjające przedsiębiorczości
3. Aktywność zawodowa i rynek pracy
4. Przedsiębiorstwo w gospodarce rynkowej
5. Własna działalność gospodarcza

Każdy z działów koncentruje się na innych aspektach przedsiębiorczości i ma na celu kształtowanie postaw przedsiębiorczych w różnych sferach życia.

Pierwszy dział przybliży uczniom podstawowe mechanizmy funkcjonowania gospodarki rynkowej. Punktem wyjścia do rozważań nad tą problematyką jest przedstawienie społeczeństwa jako społeczeństwa gospodarującego, w którym przyjdzie młodym ludziom żyć i pracować. W dziale tym znajdują się treści dotyczące funkcjonowania gospodarki rynkowej, otoczenia ekonomicznego przedsiębiorstwa, roli państwa

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

w gospodarce rynkowej, systemu finansowego gospodarki, procesów globalizacji i integracji gospodarczej. W trakcie realizacji tej części uczniowie pogłębią i utrwalą wiedzę zdobytą w klasie I i II na przedmiotach ekonomicznych. Pozwoli to im ocenić zjawiska ekonomiczne zachodzące w kontekście wpływu na ich osobistą sytuację i sytuację innych podmiotów gospodarczych oraz da możliwość spojrzenia na gospodarkę jako całość.

Dział drugi ma pomóc uczniom w kształtowaniu umiejętności interpersonalnych, do czego punktem wyjścia jest poznanie własnej osobowości. Służy temu układ treści związanych z rozumieniem pojęcia przedsiębiorczości oraz umiejętnościami komunikowania się, pracy zespołowej, rozwiązywania konfliktów i prowadzenia negocjacji. Zwraca się też uwagę na przyjmowanie postawy asertywnej oraz na kształtowanie postaw etycznych.

Celem trzeciego działu jest przygotowanie uczniów do aktywnego wzmocnienia swojej pozycji na rynku pracy. Uczniowie zdobywają przede wszystkim umiejętność analizowania sytuacji na rynku pracy, skutecznego jej poszukiwania i zostają wyposażeni w praktyczne umiejętności przygotowania dokumentów aplikacyjnych oraz uczestniczenia w rozmowie kwalifikacyjnej. Treścią tej części są: motywy aktywności zawodowej człowieka, rynek pracy i podstawowe elementy prawa pracy.

Dział czwarty służy poznaniu istoty funkcjonowania przedsiębiorstwa na rynku. Uczniowie są przygotowywani do rozpoznawania celu, rodzaju i form organizacyjno-prawnych działalności gospodarczej. Zapoznają się również z elementami finansowania przedsiębiorstwa, procesem zarządzania i obszarami problemów etycznych w skali przedsiębiorstwa.

Dział piąty obejmuje problematykę dotyczącą prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Celem tej części jest przybliżenie uczniom najważniejszych umiejętności przedsiębiorcy, przydatnych w prowadzeniu własnego biznesu. Treścią tego działu są zagadnienia dotyczące planowania własnej działalności gospodarczej, tworzenia biznesplanu, procedur związanych z rejestracją i likwidacją działalności gospodarczej oraz prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.

Od początku wdrażania programu będzie prowadzona ewaluacja mająca na celu określenie jakości zmodyfikowanego programu, a także stwierdzenie, w jakim stopniu został on zrealizowany. Głównym celem ewaluacji jest ocena:

- postaw uczniów wobec procesu nauczania,
- osiągnięć uczniów,
- aktywnego uczestnictwa w zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych,
- inicjatyw uczniów.

W celu dokonania ostatecznej oceny programu zostanie przeprowadzona ewaluacja całościowa. Informacje będą zbierane za pomocą takich narzędzi badawczych jak: ankieta, rozmowa z uczniami i obserwacja prowadzona na bieżąco.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

2. Materiał nauczania, szczegółowe cele edukacyjne i proponowane metody osiągnięcia celów.

Dział/Temat	Materiał nauczania	Szczegółowe cele kształcenia i wychowania	Metody osiągnięcia celów
Dział I: Makrouwarunkowania przedsiębiorczości			
1. Funkcjonowanie gospodarki rynkowej	<ul style="list-style-type: none"> • rynek, gospodarka rynkowa • zasoby i ich klasyfikacja, • popyt, podaż, równowaga rynkowa • prawo popytu i podaży • rola pieniądza w gospodarce rynkowej • podmioty w gospodarce rynkowej, ich znaczenie i funkcje • gospodarstwo domowe, • obieg okrężny w gospodarce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: rynek, popyt, podaż, cena i równowaga rynkowa • wymienia rodzaje rynków, • charakteryzuje zasoby występujące w gospodarce • dostrzega różnicę między popytem a wielkością popytu, podażą a wielkością podaży • rozumie proces ustalania ceny rynkowej • wyjaśnia prawo popytu i podaży • wskazuje czynniki wpływające na popyt i podaż • omawia cechy gospodarki rynkowej • wyjaśnia pojęcia: pieniądź, pieniądź gotówkowy, pieniądź elektroniczny, pieniądź bezgotówkowy • wymienia cechy i funkcje pieniądza, • charakteryzuje rolę pieniądza w codziennym życiu człowieka • omawia podstawowe podmioty i ich znaczenie w gospodarce rynkowej • definiuje pojęcia: budżet gospodarstwa domowego, deficyt budżetowy • podaje źródła dochodów gospodarstwa domowego • omawia rodzaje wydatków gospodarstwa domowego • potrafi ustalić budżet własnego gospodarstwa domowego • podaje formy inwestowania pieniędzy • opisuje cele i rodzaje ubezpieczeń, • charakteryzuje system zabezpieczenia emerytalnego • wyjaśnia prawa konsumenta • charakteryzuje proces okrężnego obiegu w gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • mini wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej • pogadanka • dyskusja • burza mózgów • analiza SWOT • mapa mentalna • obserwacja i pomiar • spotkanie z brokerem ubezpieczeniowym • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

2. Otoczenie ekonomiczne przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost gospodarczy • rozwój gospodarczy • podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego • pojęcie i rodzaje inflacji • przyczyny i skutki inflacji • metody walki z inflacją 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: wzrost gospodarczy, rozwój gospodarczy • wyjaśnia różnicę między wzrostem a rozwojem gospodarczym • charakteryzuje podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego • wyjaśnia przyczyny różnic między nominalnym a realnym PKB • wyjaśnia pojęcia: inflacja, deflacja, spirala inflacyjna • określa rodzaje inflacji według różnych kryteriów • wymienia przyczyny i skutki inflacji • omawia metody walki z inflacją • wyjaśnia wpływ inflacji na obieg okrężny i funkcjonowanie gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej • debata • dyskusja • burza mózgów • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
3. Rola państwa w gospodarce rynkowej	<ul style="list-style-type: none"> • koncepcje roli państwa w gospodarce • podstawowe funkcje państwa • zakres i formy interwencjonizmu państwowego w gospodarce rynkowej • polityka fiskalna • budżet państwa, budżety samorządów • źródła dochodów budżetowych • system podatkowy: <ul style="list-style-type: none"> – podatki bezpośrednie – podatki pośrednie • wydatki budżetowe • deficyt budżetowy • etyczne państwo 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia koncepcję roli państwa w gospodarce • wyjaśnia pojęcia: wewnętrzne funkcje państwa, zewnętrzne funkcje państwa, dobra publiczne, samorząd terytorialny, budżet państwa, polityka fiskalna, podatek • omawia formy interwencjonizmu państwowego w gospodarce • wymienia źródła dochodów i kierunki wydatków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego • opisuje funkcje podatków • klasyfikuje podatki • przedstawia konstrukcję podatku • omawia rolę podatków w państwie • wyjaśnia istotę rzetelnego rozliczania się z podatków • definiuje pojęcia: szara strefa, społeczeństwo obywatelskie • charakteryzuje obszary działalności etycznego państwa • wymienia przyczyny powstania szarej strefy w gospodarce • wyjaśnia konieczność propagowania wartości społecznych, wprowadzenia przejrzystego i prostego systemu prawnego, działań proekologicznych oraz odpowiedniej kontroli ze strony 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • mapa mentalna • pogadanka • debata • dyskusja • elementy wykładu wspomaganego prezentacją multimedialną • burza mózgów • analiza SWOT • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

		państwa	
		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia konieczność budowy otwartego społeczeństwa obywatelskiego 	
4. System finansowy gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> • system finansowy gospodarki • rynek finansowy • uczestnicy rynku finansowego • fundusze inwestycyjne • papiery wartościowe • polityka monetarna • rola Narodowego Banku Polskiego jako banku centralnego • zadania banków komercyjnych • usługi bankowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia elementy systemu finansowego gospodarki • przedstawia reguły funkcjonowania rynku finansowego • charakteryzuje rynek finansowy • wymienia instytucje systemu finansowego • omawia rodzaje, wyjaśnia cele i zasady funkcjonowania funduszy inwestycyjnych • opisuje rolę Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie • przedstawia działanie GPW • charakteryzuje podstawowe papiery wartościowe rynku kapitałowego • omawia indeksy giełdowe • podaje możliwości inwestowania na GPW • wyjaśnia, na czym polega ryzyko inwestycji na rynku kapitałowym • wymienia funkcje banku centralnego • omawia wpływ banku centralnego i RPP na sytuację finansową kraju • wyjaśnia znaczenie stabilizacji finansowej państwa dla funkcjonowania firm, a poprzez to – dla rozwoju całej gospodarki • wymienia i omawia funkcje banków komercyjnych • podaje nazwy i najbliższe siedziby kilku banków komercyjnych (oddziałów) • wyjaśnia, na czym polega bankowość elektroniczna • omawia podstawowe usługi bankowe • porównuje oferty banków w zakresie poszczególnych rodzajów kredytów, prowadzenia rachunków osobistych i lokat bankowych • potrafi świadomie funkcjonować na 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • obserwacja i pomiar • dyskusja • ćwiczenia terenowe (wizyta w banku) • wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej • studium przypadku • gra symulacyjna • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

		ryнку usług bankowych	
5. Globalizacja gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> • integracja gospodarcza • współpraca gospodarcza Polski z zagranicą • integracja Polski z Unią Europejską • korzyści i koszty gospodarki globalnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: integracja gospodarcza, globalizacja • przedstawia etapy integracji gospodarczej • omawia tendencje w handlu zagranicznym Polski, wymienia kraje, z którymi obroty Polski są największe • ocenia korzyści i szanse Polski wynikające z integracji z Unią Europejską • wymienia przejawy procesu globalizacji • omawia pozytywne i negatywne skutki globalizacji • wyjaśnia znaczenie właściwego kierowania własną karierą zawodową w zdobywaniu międzynarodowego rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • debata • burza mózgów • studium przypadku • wykład z wykorzystaniem plansz lub prezentacji multimedialnej • drzewko decyzyjne z elementami dyskusji • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
Dział II. Postawy sprzyjające przedsiębiorczości			
1. Istota i rodzaje przedsiębiorczości.	<ul style="list-style-type: none"> • przedsiębiorczość, • rodzaje przedsiębiorczości • znaczenie przedsiębiorczości dla gospodarki • pojęcie osobowości • klasyfikacja typów osobowości • ocena własnej osobowości • radzenie ze stresem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: przedsiębiorczość, osobowość • omawia rodzaje przedsiębiorczości • rozróżnia typy osobowości • charakteryzuje własny typ osobowości • rozumie, że stres jest nieodłącznie związany z prowadzeniem własnej firmy, brakiem pracy lub odpowiedzialną pracą • podaje fizyczne i psychiczne skutki stresu • wymienia i stosuje podstawowe sposoby zapobiegania stresowi 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • elementy wykładu wspomaganego prezentacją multimedialną • pogadanka • odgrywanie ról • burza mózgów • dyskusja • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
2. Postawa przedsiębiorcza w życiu osobistym i zawodowym	<ul style="list-style-type: none"> • osoba przedsiębiorcza • autoprezentacja • rodzaje zachowań • postawa asertywna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje cechy osoby przedsiębiorczej • wyjaśnia znaczenie postaw przedsiębiorczych dla funkcjonowania gospodarki • określa swoje mocne i słabe strony • dokonuje trafnej i uzasadnionej samooceny własnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • pogadanka • elementy wykładu wspomaganego prezentacją multimedialną • analiza SWOT • drama

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

		<p>przedsiębiorczości</p> <ul style="list-style-type: none"> rozróżnia zachowania uległe, agresywne i asertywne 	<ul style="list-style-type: none"> ćwiczenia utrwalające podsumowanie zajęć
<p>3. Społeczne podstawy przedsiębiorczości</p>	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonowanie grupy społecznej zasady pracy zespołowej komunikacja werbalna i niewerbalna bariery komunikacyjne rola Internetu w komunikacji interpersonalnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa zasady pracy zespołowej rozumie rosnące znaczenie pracy zespołowej i wyjaśnia rolę lidera zespołu wymienia wady i zalety pracy zespołowej potrafi sprawnie dołączyć do grupy wyjaśnia pojęcia: komunikacja interpersonalna, komunikacja werbalna i niewerbalna, „mowa ciała”, parajęzyk, bariery komunikacyjne rozróżnia komunikację werbalną i niewerbalną identyfikuje bariery komunikacyjne w symulowanych i rzeczywistych sytuacjach oraz niweluje je wyjaśnia znaczenie komunikacji niewerbalnej w życiu codziennym omawia rolę Internetu w komunikacji interpersonalnej 	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzenie do tematyki zajęć mapa mentalna odgrywanie ról dyskusja pogadanka burza mózgów ćwiczenia utrwalające podsumowanie zajęć
<p>4. Techniki negocjacji i rozwiązywanie konfliktów</p>	<ul style="list-style-type: none"> definicja negocjacji zasady negocjacji style i techniki negocjacji konflikt rozwiązywanie konfliktów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: konflikt, negocjacje, perswazja, manipulacja, kompromis podaje zasady prowadzenia negocjacji i błędy negocjacyjne omawia podstawowe style i techniki negocjacji wyjaśnia zasadność stosowania poszczególnych technik negocjacyjnych rozróżnia cechy i zachowania „twardego” oraz „miękkiego” negocjatora opisuje zasady i stosuje podstawowe metody rozwiązywania konfliktów wymienia podstawowe błędy (zachowania, wypowiedzi) prowadzące do nasilenia, a nie 	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzenie do tematyki zajęć burza mózgów dyskusja odgrywanie ról ćwiczenia utrwalające podsumowanie zajęć

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

		rozwiązania konfliktu	
5. Etyka zawodowa	<ul style="list-style-type: none"> etyka, kodeks etyczny etyczne i nieetyczne zachowania odpowiedzialność za podejmowane działania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie pojęć: etyka zawodowa, norma moralna, norma prawna rozdziela postawę etyczną i nieetyczną podaje przykłady zachowań etycznych i nieetycznych w domu, szkole, pracy itd. podaje specyficzne reguły etyczne wybranych zawodów (stanowisk) wyjaśnia pojęcia: wartość, własność, wolność, sprawiedliwość, odpowiedzialność oraz ich rolę w życiu gospodarczym 	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzenie do tematyki zajęć pogadanka dyskusja drama debata prezentacja multimedialna ćwiczenia utrwalające podsumowanie zajęć
Dział III: Aktywność zawodowa i rynek pracy			
1. Motywy aktywności zawodowej człowieka	<ul style="list-style-type: none"> mechanizm motywacji pojęcie i typy motywów motywy w pracy zawodowej oraz działalności gospodarczej potrzeby człowieka hierarchia potrzeb A. Masłowa przełożenie hierarchii potrzeb A. Masłowa na mechanizm motywacji ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w pracy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciem motywacja, potrzeba charakteryzuje proces wzmocnienia zachowania człowieka wymienia i charakteryzuje podstawowe narzędzia motywacji wyjaśnia społeczny i psychologiczny motyw podejmowania pracy dobiera odpowiednie narzędzia motywacji do określonej sytuacji klasyfikuje potrzeby zgodnie z hierarchią A. Masłowa określa własne potrzeby wymienia czynniki mające wpływ na zmianę hierarchii potrzeb wskazuje praktyczne przełożenie znajomości ludzkich potrzeb na motywowanie do działania podaje motywy własnego działania 	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzenie do tematyki zajęć pogadanka studium przypadku prezentacja multimedialna dyskusja ćwiczenia utrwalające podsumowanie zajęć
2. Funkcjonowanie rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> rynek pracy równowaga na rynku pracy bezrobocie – istota, rodzaje metody walki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: rynek pracy, bezrobocie, stopa bezrobocia, popyt na pracę, podaż pracy, równowaga rynkowa omawia rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzenie do tematyki zajęć pogadanka dyskusja elementy wykładu z wykorzystaniem

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

	<ul style="list-style-type: none"> z bezrobociem instytucje wspomagające walkę z bezrobociem 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny i skutki bezrobocia potrafi odnaleźć informacje dotyczące aktualnego poziomu bezrobocia w Polsce, Europie i na świecie opisuje i ocenia metody walki z bezrobociem rozumie konieczność ciągłego rozwoju własnych kompetencji wie, gdzie powinien zarejestrować się jako bezrobotny – PUP i gdzie znajdują się instytucje wspomagające bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> prezentacji multimedialnej burza mózgów ćwiczenia utrwalające podsumowanie zajęć
3. Aktywne poszukiwanie pracy	<ul style="list-style-type: none"> metody poszukiwania pracy dokumenty aplikacyjne (CV, list motywacyjny) rozmowa kwalifikacyjna inwestowanie w siebie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia metody poszukiwania pracy wymienia podstawowe dokumenty aplikacyjne (CV, list motywacyjny) potrafi przygotować CV, list motywacyjny i wypełnić formularz Europass CV definiuje pojęcia: rozmowa kwalifikacyjna, portfolio potrafi merytorycznie przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej efektywnie prowadzi pierwszą rozmowę (symulacyjną) z potencjalnym pracodawcą wyjaśnia znaczenie rozmowy kwalifikacyjnej w procesie rekrutacji rozumie konieczność planowania kariery zawodowej potrafi uzasadnić znaczenie zdobywania doświadczeń zawodowych na etapie szkoły ponadgimnazjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzenie do tematyki zajęć pogadanka odgrywanie ról gra symulacyjna debata portfolio burza mózgów ćwiczenia utrwalające podsumowanie zajęć
4. Podstawowe elementy prawa pracy	<ul style="list-style-type: none"> formy zatrudnienia pracowników i wynagrodzenia zalety i wady form zatrudnienia sposoby rozwiązywania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozdzieli formy zatrudnienia ze względu na podstawę prawną charakteryzuje poszczególne formy zatrudnienia i wynagrodzenia przedstawia wady i zalety różnych 	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzenie do tematyki zajęć pogadanka dyskusja obserwacja mini wykład z wykorzystaniem

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

	stosunku pracy <ul style="list-style-type: none"> • samozatrudnienie • podstawowe prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy • specyfika zatrudnienie osób niepełnosprawnych. 	form zatrudnienia <ul style="list-style-type: none"> • omawia sposoby rozwiązywania umów o pracę • wyjaśnia pojęcie samozatrudnienia • charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy • rozumie rolę związków zawodowych • wymienia podstawowe zasady przygotowania miejsca pracy dla niepełnosprawnych • podaje przykłady szczególnego traktowania niepełnosprawnych przez prawo pracy 	prezentacji multimedialnej <ul style="list-style-type: none"> • burza mózgów • spotkanie z przedstawicielem Państwowej Inspekcji Pracy • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
Dział IV. Przedsiębiorstwo w gospodarce rynkowej			
1. Cele i rodzaje działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> • definicja przedsiębiorstwa i przedsiębiorcy • cele działalności gospodarczej • rodzaje działalności gospodarczej 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: działalność gospodarcza, przedsiębiorstwo i przedsiębiorca • charakteryzuje rodzaje działalności gospodarczej • wie, że zysk jest podstawowym celem działalności gospodarczej i wyjaśnia zależność między zyskiem a ryzykiem 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • obserwacja i pomiar • praca z tekstem • pogadanka • mapa mentalna • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
2. Formy organizacyjno – prawne działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw • charakterystyka spółek osobowych • charakterystyka spółek kapitałowych 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje przedsiębiorstw, • charakteryzuje poszczególne typy spółek • przedstawia zalety i wady poszczególnych form organizacyjno-prawnych działalności gospodarczej • ocenia przydatność form organizacyjno – prawnych pod kątem rodzaju działalności i wielkości przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • pogadanka • dyskusja • studium przypadku • obserwacja i pomiar • prezentacja multimedialna • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
3. Majątek przedsiębiorstwa i źródła finansowania działalności	<ul style="list-style-type: none"> • bilans przedsiębiorstwa • aktywa • pasywa • źródła finansowania 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: bilans, aktywa, pasywa, aktywa trwałe, aktywa obrotowe, kapitał własny, kapitał obcy • omawia elementy składowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

gospodarczej	działalności gospodarczej	<p>aktywów i pasywów</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przykładowy bilans przedsiębiorstwa • charakteryzuje podstawowe źródła finansowania działalności gospodarczej • określa przydatność poszczególnych rodzajów finansowania pod kątem skali i rodzaju działalności • podaje przykłady przedsiębiorstw finansujących działalność z wykorzystaniem środków pozyskanych na giełdzie, ze środków UE • wyjaśnia pojęcie private equity oraz różnice między inkubatorem przedsiębiorczości, instytucją aniołów biznesu i funduszami typu venture capital 	<ul style="list-style-type: none"> • spotkanie z pracownikiem księgowości • studium przypadku • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
4. Opłacalność działalności gospodarczej i zasady rozliczeń finansowych	<ul style="list-style-type: none"> • przychody w przedsiębiorstwie • koszty w przedsiębiorstwie • próg rentowności i zysk, • formy opodatkowania • rozliczenia finansowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: koszty, przychody, zysk, strata, próg rentowności, formy opodatkowania • klasyfikuje koszty przedsiębiorstwa • oblicza ilościowy i wartościowy próg rentowności • omawia podstawowe formy opodatkowania przedsiębiorstw • potrafi świadomie wybrać formę opodatkowania i dokonać rozliczeń finansowych • omawia zasady rozliczeń finansowych • wymienia dokumenty wykorzystywane w rozliczeniu działalności gospodarczej z instytucjami państwowymi i wyjaśnia konieczność rzetelnego i uczciwego wypełniania dokumentów finansowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej • studium przypadku • pogadanka • spotkanie z pracownikiem biura rachunkowego • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
5. Zarządzanie przedsiębiorstwem	<ul style="list-style-type: none"> • zarządzanie a kierowanie • style kierowania • decyzje • proces decyzyjny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: zarządzanie, kierowanie, menedżer, decyzja • opisuje różne style kierowania • wskazuje rolę zarządzania w przetrwaniu przedsiębiorstwa na 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • burza mózgów • gra symulacyjna • dyskusja • wykład

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

		<p>ryнку i jej rozwoju</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje funkcje zarządzania i ich rolę w procesie decyzyjnym • opisuje etapy procesu decyzyjnego z uwzględnieniem zasad etycznych obowiązujących w działalności gospodarczej oraz etyki pracy • omawia kwestię racjonalności decyzji • ocenia poprawność podjętej decyzji 	<p>z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
6. Etyczne przedsiębiorstwo	<ul style="list-style-type: none"> • obszary problemów etycznych dotyczących przedsiębiorstwa • odpowiedzialność wobec pracowników • odpowiedzialność wobec klientów • przykłady etycznych działań przedsiębiorstwa • mobbing w miejscu pracy • sposoby przeciwdziałania mobbingowi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje problemów etycznych w skali przedsiębiorstwa • podaje przykłady etycznych działań przedsiębiorstwa • wyjaśnia znaczenie uczciwości w pracy i konieczność stosowania zasad etycznych w aspekcie działalności przedsiębiorstwa • wyjaśnia pojęcie mobbingu • rozpoznaje zachowania mobbingowe • podaje sposoby przeciwdziałania mobbingowi 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • pogadanka • drzewko decyzyjne • dyskusja • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
Dział V: Własna działalność gospodarcza			
1. Planowanie własnej działalności gospodarczej i biznesplan	<ul style="list-style-type: none"> • pomysł na własną działalność gospodarczą • planowanie działalności gospodarczej • biznesplan • elementy biznesplanu • zasady sporządzania biznesplanu • uproszczony biznesplan 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia konieczność planowania działalności gospodarczej • omawia podstawowe elementy biznesplanu • podaje zasady sporządzania biznesplanu • wymienia źródła informacji potrzebnych do opracowania biznesplanu • uzasadnia celowość sporządzania biznesplanu • opracowuje uproszczony biznesplan 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • mini wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej • burza mózgów • dyskusja • metoda projektów • studium przypadku • portfolio • pogadanka • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
2. Procedury	<ul style="list-style-type: none"> • formalności 	<p>Uczeń:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

rejestracji i likwidacji działalności gospodarczej	związane z zakładaniem przedsiębiorstwa <ul style="list-style-type: none"> • etapy rejestracji i likwidacji działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy rejestracji i likwidacji działalności gospodarczej • podaje instytucje związane z rejestracją działalności gospodarczej we własnym regionie • potrafi dopełnić formalności związanych z założeniem i likwidacją własnej działalności gospodarczej 	tematyki zajęć <ul style="list-style-type: none"> • gra symulacyjna • prezentacja multimedialna • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć
3. Praktyczne aspekty prowadzenia własnej działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> • zalety i wady prowadzenia własnego przedsiębiorstwa • przepisy prawne dotyczące działalności gospodarczej • dokumentacja finansowa przedsiębiorstwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje zalety i wady prowadzenia własnego przedsiębiorstwa • potrafi posługiwać się przepisami prawnymi regulującymi działalność gospodarczą • potrafi prawidłowo prowadzić księgowość własnego przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie do tematyki zajęć • analiza SWOT • dyskusja • gra symulacyjna • uproszczone studium przypadku • ćwiczenia utrwalające • podsumowanie zajęć

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

3. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych.

Zgodnie z podstawą programową przedmiot podstawy przedsiębiorczości ma przygotować uczniów do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym, uczyć samodzielności i podejmowania świadomych decyzji.

W realizacji przedmiotu znaczną wagę przywiązuje się do kształtowania u młodzieży umiejętności praktycznych, niezbędnych w dorosłym życiu oraz prowadzeniu działalności gospodarczej, a także przekonań, zachowań i postaw. Jednak, aby rozwijać kompetencje uczniów, wyzwalać ich kreatywność, wdrażać do samokształcenia konieczne staje się stosowanie w szerszym zakresie metod aktywizujących.

W procesie kształcenia zaleca się stosowanie następujących metod:

1. **Metoda projektów.** Metoda polegająca na samodzielnym opracowaniu tematu wybranego przez grupę uczniów a następnie zaprezentowaniu wyników pracy na forum klasy. Projekt taki powinien być realizowany w dłuższym czasie (kilka miesięcy a nawet cały rok szkolny). Nauczyciel odgrywa rolę opiekuna uczniów i konsultanta prac, kontroluje poprawność merytoryczną i tok prac nad tematem. Metoda ta kształtuje samodzielność uczniów, stymuluje do odpowiedzialności za podjęte decyzje, rozwija umiejętność planowania działań i ich realizacji, kreatywność nowych rozwiązań. Uczniowie mogą w ten sposób opracować projekt do treści programowych „Własna działalność gospodarcza”.
2. **Dyskusja.** Metoda polegająca na wymianie poglądów na dany temat, może odbywać się zarówno między samymi uczniami, jak również nauczycielem i uczniami. Ze względu na istotę tej metody proponuje się zastosowanie jej do następujących tematów: postawa przedsiębiorcza w życiu osobistym i zawodowym, etyka zawodowa, zarządzanie przedsiębiorstwem, globalizacja gospodarki. Ta metoda kształci myślenie analityczne, syntetyczne, uczy samodzielnego poszukiwania źródeł informacji i ich selekcji a także rozwija umiejętności interpersonalne. Należy zwracać uwagę, aby emocje nie przeważały nad kwestiami merytorycznymi.
3. **Burza mózgów.** Metoda polegająca na twórczym rozwiązywaniu problemów, służy do wypracowania dużej liczby zróżnicowanych rozwiązań problemu decyzyjnego albo sprawdzenia, na ile użyteczna jest wiedza opanowana wcześniej, pozwala też szybciej zebrać hipotezy. Dzięki tej metodzie uczniowie pobudzają wyobraźnię, rozwijają kreatywność i mają możliwość swobodnego wyrażania własnych pomysłów. Tę metodę można wykorzystać do dyskusji związanej z tematyką: otoczenie ekonomiczne przedsiębiorstwa, funkcjonowanie rynku pracy, planowanie własnej działalności gospodarczej, globalizacja gospodarki. Może być metodą poprzedzającą realizację projektu.
4. **Mapa mentalna (mapa pojęciowa, mapa skojarzeń).** Metoda wizualnego przedstawienia problemu z wykorzystaniem rysunków, haseł, zwrotów, symboli. Pomaga w uporządkowaniu wiadomości, tworzeniu skojarzeń między nimi i łączeniu ich w logiczną całość wokół głównego tematu. Przydatna jest do realizowania wielu tematów, np. rola państwa w gospodarce rynkowej, cele i rodzaje działalności gospodarczej. Metoda ta pozwala wykształcić u uczniów umiejętności twórczego myślenia, usystematyzowania zdobytej wiedzy, wyrażania własnych poglądów, pracy zespołowej.
5. **Debata.** Metoda aktywizująca, podczas której uczniowie są dobierani losowo do dwóch grup – „za” i „przeciw”, a nauczyciel (lub wybrany uczeń) jest moderatorem. Stosowanie tej metody pozwala na

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

kształtowanie umiejętności krytycznego myślenia, uczestnictwa w dialogu, prezentacji własnego stanowiska i jego obrony. Uczniowie w trakcie przygotowań do debaty zdobywają wiadomości z bardzo różnych dziedzin. Poszerzają w ten sposób swoją wiedzę, a przy okazji uczą się korzystać z różnych źródeł informacji. Kompetencje, jakie zdobywają uczniowie, uczestnicząc w debatach, są szczególnie przydatne na rynku pracy, gdy trzeba przekonać pracodawcę o swoich zaletach, a także podczas prowadzenia działalności gospodarczej. Metodą debaty można realizować tematy kontrowersyjne, np. rola państwa w gospodarce rynkowej, globalizacja gospodarki, aktywne poszukiwanie pracy, etyka zawodowa.

6. **Drama.** Metoda związana z odgrywaniem ról i służąca praktycznemu kształceniu umiejętności podejmowania decyzji, negocjowania czy rozwiązywania konfliktów. Jest szczególnie przydatna w rozwijaniu kreatywności. Istotą dramy jest przeżywanie przez uczniów zaproponowanych przez nauczyciela sytuacji, np. uczniowie mogą wcielać się w role pracodawcy i pracownika, bankowca, negocjatora. Nauczyciel zaś jest odpowiedzialny za przygotowanie, przebieg i organizację dramy. Nie powinien komentować i oceniać gry uczniów w trakcie przebiegu ćwiczenia, ale dopiero po zakończeniu prezentacji. Uczniowie mogą też sami ułożyć scenariusz lub zaproponować w nim zmiany. Metodę tę można zastosować do wielu tematów, np. społeczne podstawy przedsiębiorczości, techniki negocjacji i rozwiązywania konfliktów, aktywne poszukiwanie pracy.
7. **Gra symulacyjna.** Metoda polegająca na powierzeniu poszczególnym uczniom ról do odtworzenia w warunkach zbliżonych do rzeczywistych. Pomaga to zdobyć uczniom doświadczenie w zakresie wybranego tematu, wyzwala spontaniczność, sprzyja kreowaniu liderów. Ta metoda może być stosowana na lekcjach, których tematem jest konkretna sytuacja życiowa np. procedury rejestracji i likwidacji działalności gospodarczej, aktywne poszukiwanie pracy, zarządzanie przedsiębiorstwem. Odmianą gry symulacyjnej mogą być decyzyjne gry komputerowe dostępne w Internecie.
8. **Studium przypadku.** Metoda przedstawiająca sytuację realną lub hipotetyczną związaną z tematem zajęć edukacyjnych. Metoda ta ma na celu zaktywizowanie uczniów, rozwijanie umiejętności logicznego myślenia, gromadzenia i syntetyzowania informacji, wyrabianie umiejętności współpracy w grupie. Umożliwia też wykorzystanie wiedzy teoretycznej w praktyce. Tę metodę można szeroko wykorzystać do realizacji wielu tematów, np. motywy aktywności zawodowej człowieka, majątek przedsiębiorstwa, źródła finansowania działalności gospodarczej.
9. **Metody decyzyjne** takie jak: **drzewko decyzyjne**, **analiza SWOT** pozwalają doskonalić umiejętność analizy możliwych sposobów rozwiązania problemu, jak i podjęcia optymalnej decyzji. Metody te przeniesione do praktyki szkolnej są szczególnie przydatne w realizowaniu treści dotyczących gospodarstwa domowego, aktywności zawodowej i rynku pracy, roli i miejsca Polski w strukturach Unii Europejskiej.
10. **Portfolio.** Metoda indywidualnej pracy ucznia, polegająca na gromadzeniu w specjalnej teczce, segregatorze materiałów dotyczących wybranego tematu np. globalizacja gospodarki, planowanie własnej działalności gospodarczej. Metoda ta kładzie nacisk na samodzielną pracę ucznia, odpowiedzialność, systematyczność i umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji.
11. **Wystąpienia i prezentacje.** Metody polegające na prezentowaniu przygotowanego wcześniej zagadnienia na forum grupy (klasy) z zastosowaniem plakatu, prezentacji multimedialnej, Wystąpienie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

może być oparte na wywiadzie np. z przedsiębiorcą, pracownikiem banku. Metody te aktywizują ucznia, kształtują umiejętności prezentowania swojej wiedzy, zdania i opinii na forum publicznym.

12. **Obserwacja i pomiar.** Metoda polegająca na planowym i świadomym obserwowaniu przedmiotów, zjawisk i procesów np. bezpośrednio w banku, urzędzie, u przedsiębiorcy (obserwacje bezpośrednie w formie ćwiczeń terenowych), jak również w sali lekcyjnej (obserwacje pośrednie). Spostrzeżeń dokonują uczniowie (metoda aktywizująca), a rola nauczyciela sprowadza się do stworzenia okoliczności obserwacji, jej ukierunkowania oraz pomocy w rejestrowaniu i interpretacji wyników. Metoda ta uczy spostrzegawczości i łączy teorię z praktyką. Można ją wykorzystać do realizacji następujących tematów: funkcjonowanie gospodarki rynkowej, system finansowy gospodarki. Z reguły bywa połączona z innymi metodami i formami pracy.
13. **Pogadanka.** Metoda asymilacji wiedzy przydatna podczas omawiania stosunkowo łatwych tematów. Nauczyciel kieruje rozmową, stawia pytania, a uczniowie udzielają odpowiedzi na podstawie własnych obserwacji i poznanych wcześniej faktów. Metodę tę można zastosować na większości zajęć edukacyjnych, np. społeczne podstawy przedsiębiorczości, motywy aktywności zawodowej człowieka, opłacalność działalności gospodarczej i zasady rozliczeń finansowych.
14. **Wykład.** Metoda podająca, w której aktywny jest przede wszystkim nauczyciel, a uczniom przypada rola słuchaczy. Aby uczniowie byli w jak największym stopniu aktywni, warto rozważyć kwestię udziału uczniów w wykładzie np. poprzez zadawanie pytań, rozdawanie planów notatek z wykładu, zachęcanie do wypowiedzi, podawania przykładów, dyskusowania. Ze względu na specyfikę przedmiotu wykład powinien być wzbogacony elementami wizualnymi, takimi jak: prezentacje multimedialne, plansze edukacyjne, schematy. Tę metodę można wykorzystać do omówienia określonej struktury, np. budżetu państwa.

Scharakteryzowane metody przynoszą największe korzyści uczniom, którzy nabyte w trakcie zajęć umiejętności będą mogli wykorzystać w przyszłym życiu zawodowym. Jednak ich efektywność zależy przede wszystkim od nauczyciela, który przed rozpoczęciem zajęć powinien poznać uczniów i mieć orientację w ich typach osobowości.

Stosowanie metod aktywizujących pozwala rozwinąć u uczniów cechy niezbędne dla osób przedsiębiorczych.

Z omówionymi metodami wiąże się forma pracy uczniów na lekcji. Wyróżniamy dwie podstawowe grupy:

- praca indywidualna,
- praca zbiorowa:
 - praca w grupach,
 - praca z całą klasą.

Najlepszą formą na lekcjach podstaw przedsiębiorczości jest praca w grupach, która służy połączeniu wiedzy i umiejętności uczniów w celu wykonania zadania, wspólnego rozwiązania problemu. Dzięki tej formie kształtowane są kompetencje potrzebne na rynku pracy.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

Proces nauczania podstaw przedsiębiorczości wymaga korzystania z różnorodnych środków dydaktycznych, które ułatwią uczniom przyswajanie wiedzy i nabycie umiejętności praktycznych oraz spełnią wiele funkcji: motywacyjną, dydaktyczną, poznawczą i wychowawczą. Pierwszą grupę środków dydaktycznych stanowią: podręczniki, encyklopedie, słowniki ekonomiczne, roczniki statystyczne, inne książki ekonomiczne, Dzienniki Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, zbiory przepisów prawnych (w formie tradycyjnej lub elektronicznej) i prasa ekonomiczna.

Dzięki zastosowaniu pracy z tekstem u uczniów można kształtować umiejętność wyszukiwania i korzystania z różnych źródeł informacji. Zadaniem nauczyciela przy wykorzystywaniu tej metody jest uświadomienie uczniom, gdzie i jak mają szukać potrzebnych informacji.

Inną grupą środków dydaktycznych są środki audiowizualne, które pozwolą na nagrywanie i odtwarzanie scenek sytuacyjnych czy dyskusji. Środki te mogą być wykorzystywane również do przedstawiania uczniom zapisów audycji radiowych czy telewizyjnych dotyczących bieżących zagadnień ekonomicznych.

Kolejną grupę środków edukacyjnych stanowią: plansze i foliogramy, przedstawiające np.; klasyfikacje potrzeb, klasyfikacje podmiotów gospodarczych, klasyfikacje dóbr i usług, wykres krzywej popytu i podaży.

Aby w pełni zrealizować zmodyfikowany program nauczania podstaw przedsiębiorczości wskazane jest zastosowanie oprogramowania komputerowego, umożliwienie uczniom korzystania z Internetu i wskazanie im sposobów wyszukiwania informacji gospodarczych: portale wiedzy ekonomicznej np. www.nbportal.pl, www.money.pl, gry dydaktyczne i kursy e-learningowe np. www.nbportal.pl.

Wskazane jest racjonalne łączenie nowoczesnych i tradycyjnych środków dydaktycznych, które jest podstawą kształcenia multimedialnego i korzystnie wpływa na proces uczenia się określonych treści i uzyskanie wyższych efektów w zakresie kształcenia kompetencji przedsiębiorczości.

W celu skutecznego nauczania podstaw przedsiębiorczości wskazane jest uczestniczenie uczniów w różnych formach aktywności, pozwalających na kształtowanie umiejętności samodzielnego poruszania się w skomplikowanym świecie biznesu:

- seminaria, warsztaty, sympozja, targi, dni otwarte na wyższych uczelniach, np. Targi Pracy – PUP, Targi Edukacyjne, Forum Kapitałowo-Finansowe „Twoje pieniądze” (Warszawa),
- konkursy, olimpiady, turnieje organizowane przez lokalne i ogólnopolskie instytucje, np. Konkurs Wiedzy Młodego Przedsiębiorcy, Olimpiada Przedsiębiorczości, Turniej Wiedzy i Umiejętności Handlowo-Menedżerskich,
- ogólnopolskie akcje wspomagające kształtowanie umiejętności praktycznego i planowego działania np. Dzień Przedsiębiorczości,
- inicjowanie działań na rzecz szkoły i społeczności lokalnej, np. w formie Młodzieżowego Miniprzsiębiorstwa,
- powołanie Szkolnego Klubu Przedsiębiorczości (realizacja projektów NBP i Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości),

Bardzo ważną rolę w nauczaniu podstaw przedsiębiorczości odgrywają spotkania, wywiady, wycieczki dydaktyczne np. spotkania z pracownikami lokalnych instytucji finansowych i organizacji pozarządowych z przedsiębiorcami oraz wycieczki do banku, biura maklerskiego, na GPW w Warszawie. Dzięki temu uczeń ma

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

możliwość zapoznania się z procesami gospodarczymi zachodzącymi w rzeczywistości i konfrontacji zdobytej wiedzy z praktyką gospodarczą.

Ważna jest również korelacja między przedmiotowa polegająca na koordynowaniu działań nauczyciela podstaw przedsiębiorczości z nauczycielami innych przedmiotów np. wiedzy o społeczeństwie, geografii, wiedzy o kulturze, historii, języka polskiego, technologii informacyjnej w celu kształtowania u uczniów kompetencji przedsiębiorczości.

Realizując treści programowe podstaw przedsiębiorczości w technikum, należy tak dobierać metody nauczania, aby uczeń umiał:

1. czytać ze zrozumieniem informacje przedstawione w formie opisów, instrukcji, tabel, wykresów, a w szczególności:
 - 1.1. rozróżniać podstawowe pojęcia i terminy z obszaru funkcjonowania gospodarki oraz prawa pracy, prawa podatkowego i przepisów regulujących podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej,
 - 1.2. rozróżniać dokumenty związane z zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej,
 - 1.3. identyfikować i analizować informacje dotyczące wymagań i uprawnień pracownika, pracodawcy, bezrobotnego i klienta.
2. przetwarzać dane liczbowe i operacyjne, a w szczególności:
 - 2.1 analizować informacje związane z podnoszeniem kwalifikacji, poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej,
 - 2.2 sporządzać dokumenty związane z poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej,
 - 2.3 rozróżniać skutki wynikające z nawiązania i rozwiązania stosunku pracy.

Te umiejętności będą przydatne podczas zdawania przez absolwentów technikum egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

4. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny.

W procesie dydaktycznym istotnym elementem jest sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów. Dzięki temu możliwe jest informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć, wskazywanie i wspieranie jego rozwoju oraz motywowanie go do pogłębiania swojej wiedzy, kształtowania umiejętności i postaw przedsiębiorczych. Sprawdzanie osiągnięć i ocenianie uczniów na lekcjach podstaw przedsiębiorczości powinno być dokładne i systematyczne w ciągu całego roku przy pomocy różnorodnych narzędzi pomiaru dydaktycznego.

Przedmiotem kontroli i oceny ucznia są:

- wiadomości i umiejętności oraz gotowość do ich zaprezentowania,
- różne przejawy aktywności intelektualnej, w tym rozumienie tekstów i instrukcji, uczestniczenie w dyskusjach, praca indywidualna i w zespole, sprawne wykonywanie ćwiczeń praktycznych i innych powierzonych zadań oraz opracowanie i realizacja projektów,
- umiejętność gromadzenia i selekcji informacji z różnych źródeł, w tym z Internetu i oprogramowania komputerowego,
- umiejętności komunikacyjne (w mowie i w piśmie), w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjnych.

Oceny bieżące - według skali obowiązującej w wewnątrzszkolnym systemie oceniania, uczeń otrzymuje za:

- wypowiedzi ustne na określony temat, referaty, udział w dyskusji,
- sprawdziany różnego typu (np. testy, sprawdziany umiejętności praktycznych),
- prace domowe (pisemne i ustne, prezentacje multimedialne, przygotowanie folderów, plakatów, plansz itp.),
- systematyczne prowadzenie zeszytu przedmiotowego,
- aktywny udział w zajęciach, w tym również pozalekcyjnych (konkursy, olimpiady, turnieje, debaty, projekty itp.).

Ocenę semestralną i roczną wystawia się na podstawie ocen cząstkowych, zgodnie z procedurą obowiązującą w WSO.

Szczegółowe wymagania na poszczególne oceny określa przedmiotowy system oceniania (załącznik 2 – wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości).

Ocena wiedzy i umiejętności ucznia powinna być obiektywna, zgodna z obowiązującymi, znanymi uczniom i rodzicom, kryteriami oraz jawna.

Ocena powinna wspierać rozwój intelektualny i emocjonalny uczniów, zachęcać do podejmowania nowych zadań i doskonalenia własnych umiejętności.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

Program został tak zmodyfikowany, aby umożliwić uczniom stopniowe przejmowanie odpowiedzialności za proces własnego uczenia się. Osiągnięcie sukcesu w tym zakresie będzie możliwy wtedy, gdy przyzwyczai się ich do odpowiedzialnej samokontroli, pokaże model kontroli systematycznej, ukierunkowanej na pobudzenie rozwoju i aktywności twórczej uczniów, przy jednoczesnym wskazaniu skutecznej terapii dydaktycznej.

Na uwagę zasługuje znana wypowiedź amerykańskiego psychologa T. Gordona ... *innemu człowiekowi można pomóc tylko słuchając go*. W ramach procesu kontroli celowe jest zatem stosowanie tej zasady – rozpoczęcie budowania wniosków na podstawie wypowiedzi uczniów (w różnej formie: ustnej, prac klasowych, formułowanych podczas rozmowy) nawet jeśli są one nieporadne i nie prowadzą do rozwiązania problemu. Zawsze jednak zawierają one ważne dla nauczyciela informacje, których zgromadzenie i wszechstronne przeanalizowanie pozwoli sformułować trafne wnioski ułatwiające „określenie terapii dydaktycznej”.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

5. Proponowany przydział godzin na realizację treści programowych

Dział/Temat	Liczba godzin
Dział 1: Makrouwarunkowania przedsiębiorczości	5
1. Funkcjonowanie gospodarki rynkowej	1
2. Otoczenie ekonomiczne przedsiębiorstwa	1
3. Rola państwa w gospodarce rynkowej	1
4. System finansowy gospodarki	1
5. Globalizacja gospodarki	1
Dział 2: Postawy sprzyjające przedsiębiorczości	5
1. Istota i rodzaje przedsiębiorczości	1
2. Postawa przedsiębiorcza w życiu osobistym i zawodowym	1
3. Społeczne podstawy przedsiębiorczości	1
4. Techniki negocjacji i rozwiązania konfliktów	1
5. Etyka zawodowa	1
Dział 3: Aktywność zawodowa i rynek pracy	4
1. Motywy aktywności zawodowej człowieka	1
2. Funkcjonowanie rynku pracy	1
3. Aktywne poszukiwanie pracy	1
4. Podstawowe elementy prawa pracy	1
Dział 4: Przedsiębiorstwo w gospodarce rynkowej	6
1. Cele i rodzaje działalności gospodarczej	1
2. Formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej	1
3. Majątek przedsiębiorstwa i źródła jego finansowania	1
4. Opłacalność działalności gospodarczej i zasady rozliczeń finansowych	1
5. Zarządzanie przedsiębiorstwem	1
6. Etyczne przedsiębiorstwo	1
Dział 5: Własna działalność gospodarcza	6
1. Planowanie własnej działalności gospodarczej i biznesplan	2
2. Procedury rejestracji i likwidacji działalności gospodarczej	2
3. Praktyczne aspekty prowadzenia własnej działalności gospodarczej	2
Godziny do dyspozycji nauczyciela (sprawdziany, wycieczki edukacyjne, spotkania z przedsiębiorcami i przedstawicielami instytucji finansowych)	8
RAZEM	34

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

6. Przykładowe scenariusze zajęć

Scenariusz 1

Temat zajęć: Rola państwa w gospodarce rynkowej

Cele:

- poznanie pojęć: państwo, interwencjonizm, budżet państwa, deficyt budżetowy, samorząd terytorialny, system podatkowy,
- rozumienie roli państwa i prawa w gospodarce,
- poznanie źródeł dochodów oraz kierunku wydatków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego,
- uświadomienie uczniom znaczenia podatków jako podstawowego źródła dochodów państwa, wyjaśnienie konieczności, wprowadzenia przejrzystego i prostego systemu podatkowego.

Formy pracy:

- praca indywidualna,
- praca w grupach.

Metody:

- mapa mentalna,
- pogadanka,
- elementy wykładu wspomaganego prezentacją,
- dyskusja,
- burza mózgów,
- debata.

Środki dydaktyczne:

- schemat mapy mentalnej (załącznik 1),
- prezentacja multimedialna (załącznik 2),
- karta pracy (załącznik 3),
- foliogram budżetu państwa na dany rok,
- film „Budżet państwa”,
- komputer z dostępem do Internetu,
- rzutnik multimedialny,
- 4 arkusze papieru,
- pisaki.

Czas trwania - 2h

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

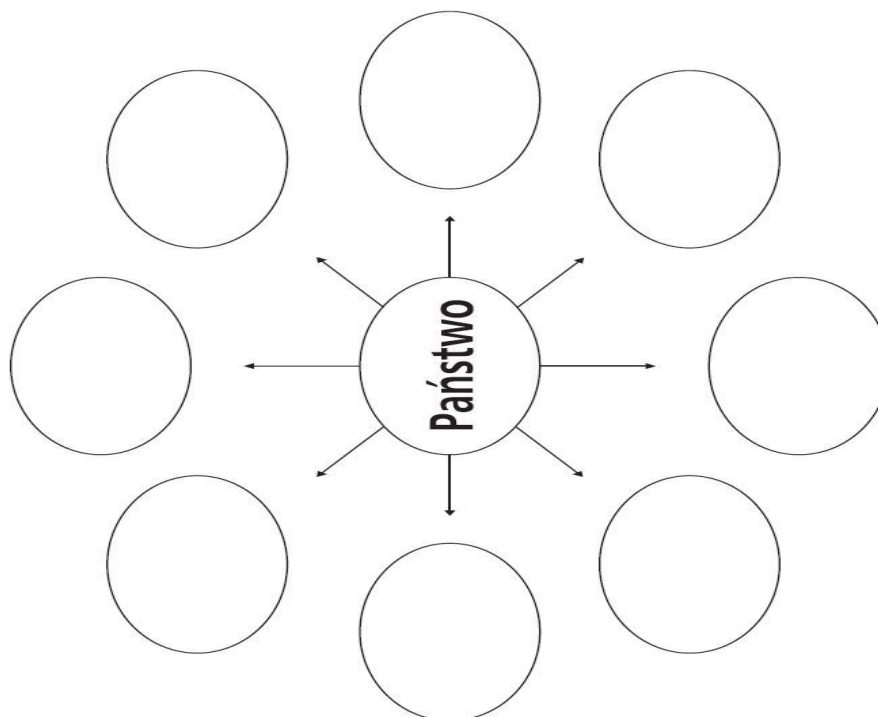
Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

Przebieg zajęć.

1. Nauczyciel wita uczniów, przedstawia temat i cele zajęć.
2. Na początku nauczyciel pyta uczniów, jakie mają skojarzenia ze słowem państwo (mapa mentalna – załącznik 1).
3. Następnie omawia funkcje państwa (prezentacja multimedialna – załącznik 2).
4. Nauczyciel prosi uczniów o podanie znaczenia pojęcia budżet i wyświetla film „Budżet państwa”.
5. Uczniowie w trakcie dyskusji podają źródła dochodów oraz kierunki wydatków budżetu państwa i budżetów samorządowych.
6. Nauczyciel dzieli uczniów na 4 grupy i rozdaje karty pracy (załącznik 3). Każda z nich reprezentuje określony typ państwa (militarny, turystyczny, przemysłowy i rolniczy). Uczniowie analizują strukturę wydatków budżetu wylosowanego państwa. Zadaniem uczniów jest ograniczenie wydatków lub znalezienie dodatkowego źródła dochodu ze względu na deficyt budżetowy.
7. Przedstawiciele grup prezentują sposoby rozwiązania finansowych problemów własnego państwa wraz z uzasadnieniem.
8. W ramach podsumowania nauczyciel prezentuje foliogram przedstawiający dochody i wydatki (planowane) budżetu państwa na dany rok.

Załącznik 1

MAPA MENTALNA

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

Załącznik 2

PREZENTACJA MULTIMEDIALNA – „Funkcje państwa”

Załącznik 3

KARTA PRACY

Jesteście rządem państwa (turystycznego, przemysłowego, rolniczego, militarnego)

Wymyślcie nazwę państwa oraz nazwę pieniądza, który w waszym państwie jest prawnym środkiem płatniczym).

Reprezentowane przez was państwo wydaje pieniądze z budżetu na następujące cele:

Wydatki budżetu państwa na rok 20... według działów:

Wybrane działy gospodarki	Wydatki	
1. Oświata i wychowanie w tym: szkoły podstawowe	120 bln 80 bln	
2. Ochrona zdrowia	50 bln	
3. Administracja publiczna	30 bln	
4. Transport i łączność	50 bln	
5. Rolnictwo i łowiectwo	20 bln	
6. Bezpieczeństwo publiczne	30 bln	
7. Ubezpieczenia społeczne	25 bln	
8. Pomoc społeczna	35 bln	
9. Obrona narodowa	60 bln	
Razem	420 bln	

Ze względu na spadek dochodów o 100 bln rząd musi ograniczyć wydatki lub znaleźć dodatkowe źródło ich finansowania.

Wybierzcie najbardziej odpowiednią w waszym państwie metodę postępowania i uzasadnijcie ją. Przygotujcie się do prezentacji efektów pracy waszego rządu.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

Scenariusz 2

Temat zajęć: Funkcjonowanie rynku pracy

Cele:

- poznanie pojęć związanych z rynkiem pracy: rynek pracy, popyt na pracę, podaż pracy, równowaga rynkowa, praca, bezrobocie, stopa bezrobocia,
- rozumienie funkcjonowania mechanizmu popytu i podaży na rynku pracy oraz analizowanie przyczyn i skutków nierównowagi na krajowym i lokalnym rynku pracy,
- rozróżnianie rodzajów bezrobocia,
- poznanie metod walki z bezrobociem,
- rozbudzenie motywacji do dalszego kształcenia.

Formy pracy:

- praca indywidualna,
- praca w grupach.

Metody:

- pogadanka,
- praca z tekstem,
- elementy wykładu z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej,
- dyskusja,
- burza mózgów,
- piramida priorytetów.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna (załącznik 1),
- film „Rynek pracy”
- studium przypadku (załącznik 2),
- flipchart,
- arkusze papieru,
- pisaki,
- komputer z dostępem do Internetu,
- rzutnik multimedialny,

Czas trwania 2h

Przebieg zajęć.

1. Nauczyciel wita uczniów, przedstawia temat i cele zajęć.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

2. Wprowadzenie – nauczyciel prosi uczniów o podawanie skojarzeń ze słowem rynek pracy.
3. Nauczyciel omawia zasadę działania mechanizmu rynkowego, wyjaśniając znaczenie pojęć: popyt na pracę, podaż pracy, cena. (prezentacja multimedialna - załącznik 1, film „Rynek pracy”).
4. Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat bezrobocia. Efektem jest wspólnie sformułowana definicja bezrobocia oraz przyczyny i rodzaje tego zjawiska, które zapisywane są w odpowiednich rubrykach na tablicy (przyczyny przyporządkowane są konkretnym rodzajom bezrobocia).
5. Uczniowie podzieleni na grupy rysują na plakatach piramidy, na których nakleją kartki dotyczące ekonomicznych i społecznych skutków bezrobocia. Najważniejsze hasła umieszczane są na samej górze, najmniej ważne u dołu. Poszczególne grupy prezentują swoje piramidy i tworzą jedną wspólną.
6. Nauczyciel inicjuje burzę mózgów na temat metod walki z bezrobociem. Uczniowie mogą wykorzystać studium przypadku opisujące doświadczenia innych państw w walce z bezrobociem (załącznik 2).
7. Przedstawiciele grup prezentują rozwiązania wraz z uzasadnieniem. Uczniowie powinni wskazać najlepsze sposoby uniknięcia bezrobocia, jakimi są zdobycie wykształcenia i stałe dążenie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.
8. W ramach podsumowania zajęć – prezentacja nowatorskich produktów Podlaskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych, dotyczących lokalnego rynku pracy.

Załącznik 1

PREZENTACJA MULTIMEDIALNA – „Rynek pracy”

Załącznik 2

STUDIUM PRZYPADKU „Jak to robią inni?”

Wiele krajów zachodnich osiągnęło w różny sposób sukcesy w walce z bezrobociem.

Istniało jednak zawsze kilka elementów wspólnych: dobra polityka makroekonomiczna, koordynacja polityki społecznej, fiskalnej i zatrudnienia, decentralizacja negocjacji płacowych oraz wzrost elastyczności rynku pracy.

Modelowe rozwiązania amerykańskie

Bezrobocie w USA od lat pozostawało na podobnym, naturalnym poziomie około 6% (w 2000 r. spadło nawet do 4%). W ciągu ostatnich 20 lat wzrost gospodarczy w tym kraju wyniósł średnio 2,8% rocznie, a wzrost zatrudnienia – 2%.

W Stanach Zjednoczonych płace ustalane są w trybie negocjacji indywidualnych.

Związki zawodowe zrzeszają zaledwie około 10% pracowników, a w sektorze usług, w którym następuje największy przyrost zatrudnienia, nie odgrywają żadnej roli. W rezultacie płace są bardziej zróżnicowane niż w Europie.

Ochrona prawna przed zwolnieniem jest znikoma, co wynika z wyznawanej tam zasady „Dobrowolnego zatrudnienia”.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

Amerykański rynek pracy jest niezwykle elastyczny. Około ¼ zatrudnionych ma pracę krótkoterminową (mniej niż 12 miesięcy). W Niemczech ten odsetek wynosi 16%.

Tworzeniu nowych miejsc pracy sprzyja także polityka podatkowa, np. ujemny podatek dochodowy dla najniżej zarabiających. Oprócz funkcji socjalnej podatek ten zachęca do podejmowania nawet kiepsko płatnej pracy zamiast pobierania zasiłku. Pomoc państwa dla bezrobotnych jest tu stosunkowo niewielka i obwarowana warunkami. Otrzymuje ją przeciętnie 30 – 40% osób pozostających bez pracy.

Reformy podatkowe w Wielkiej Brytanii

Władze Wielkiej Brytanii zdecydowały się na głębokie reformy systemu podatkowego i polityki socjalnej.

Znacząco obniżono i uproszczono podatek dochodowy od osób fizycznych, zlikwidowano podatek od zysków kapitałowych, obniżono podatek od zysków przedsiębiorstw. W zamian zwiększono podatki pośrednie, głównie VAT. Podobnie jak w USA istnieje ujemny podatek dochodowy od osób fizycznych, mający zwiększyć motywację do pracy.

Zasiłek dla bezrobotnych uniezależniono od dochodów. Jego wysokość zależy jedynie od wieku i sytuacji rodzinnej bezrobotnego. Skrócono też czas jego wypłacania do pół roku (wcześniej rok). Ponadto istnieje wiele specjalnych programów mających stanowić dodatkowe bodźce do szukania pracy: np. wypłaty pewnych kwot w momencie znalezienia pracy po długim okresie bezrobocia, zwrot kosztów dojazdu na rozmowę kwalifikacyjną czy pożyczki na podnoszenie kwalifikacji.

Reformy w Wielkiej Brytanii nie były jednak łatwe. Kosztem większej elastyczności rynku pracy jest wzrost niepewności zatrudnienia (obecnie jest to problem ok. 75 – 85 % pracujących, niezależnie od poziomu wykształcenia) oraz istotne zwiększenie nierówności zarobków.

Holandia – zmiany za zgodą społeczną

W Holandii walkę z wysokim bezrobociem udało się wygrać przy pełnym przyzwoleniu społecznym na rządowe reformy i na zwolnienie tempa wzrostu płac. Dzięki temu między początkiem lat 80. a połową 90. bezrobocie spadło z ponad 10% do około 6%. Eksperci twierdzą, że holenderskie sukcesy są w dużej mierze wynikiem szybkiego rozpowszechniania się pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy. W 1996 r. taką pracę wykonywało prawie 40% zatrudnionych.

Wzrost zatrudnienia nie wynika jednak wyłącznie z innego podziału istniejących miejsc pracy. Rośnie także liczba miejsc pracy w pełnym wymiarze godzin. Jest to efekt reform w postaci obniżenia wydatków państwa i podatków, a także polityki umiarkowanego wzrostu płac zaakceptowanej przez pracodawców i związki zawodowe.

W Holandii bardzo popularne jest także tzw. elastyczne zatrudnienie – okresowe lub o zmiennym czasie pracy, bez standardowej umowy o pracę. Dzięki temu bezrobocie jest tu tak niskie pomimo wysokich podatków i składek ubezpieczeniowych, hojnych zasiłków dla bezrobotnych, a także silnej ochrony prawnej przed zwolnieniami.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

Dania – trzy niezależne czynniki

W Danii na spadek bezrobocia złożyły się trzy niezależne przyczyny: zmniejszająca obciążenia fiskalne reforma systemu podatkowego, reforma polityki zatrudnienia oraz polityka umiarkowanego wzrostu płac mimo szybkiego wzrostu gospodarczego.

Reforma podatków zakładała zmniejszenie podatku dochodowego oraz wprowadzenie bodźców do inwestowania. Zmiany w polityce zatrudnienia polegały na stworzeniu programów aktywizacji bezrobotnych, redystrybucji pracy za pomocą programów urlopowych oraz systemu wcześniejszych emerytur.

Organizacje zarówno pracodawców jak i pracowników są tu bardzo silne, a negocjacje płacowe odbywają się na każdym szczeblu. Rząd interweniuje w ostateczności, ale jego reakcje bywają zdecydowane.

Niezbyt silna jest za to prawna ochrona przed zwolnieniem. Nie ma też żadnych ograniczeń, co do nadgodzin lub pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Okres wypłacania zasiłku należy do najdłuższych w Europie i wynosi 5 lat. Jego poziom natomiast 90% poprzednich dochodów. Również wydatki na politykę rynku pracy należą do najwyższych w Europie – w 1997 r. wynosiły 5,8 % PKB.

Duńska strategia zatrudnienia jest kosztowna, ale także przynosi pożądane efekty.

źródło: opracowano na podstawie: Rzeczpospolita 21.02.2002 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

Scenariusz 3

Temat zajęć: Planowanie działalności gospodarczej i biznesplan

Cele:

- rozumienie konieczności planowania działalności gospodarczej,
- kształtowanie umiejętności racjonalnego gospodarowania zasobami finansowymi, rzeczowymi i ludzkimi,
- poznanie struktury typowego biznesplanu i jego poszczególnych elementów,
- uzasadnienie celowości sporządzania biznesplanu,
- wyrabianie umiejętności efektywnego współdziałania w zespole.

Formy pracy:

- praca indywidualna,
- praca w grupach.

Metody:

- miniwykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej,
- pogadanka,
- dyskusja,
- metoda projektów,
- burza mózgów.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna (załącznik 1),
- karta pracy (załącznik 2),
- komputer podłączony do Internetu,
- rzutnik multimedialny,
- podręcznik,
- materiały pomocnicze, zamieszczone na platformie e-learningowej ZSHE,
- film „Biznes w praktyce”.

Czas trwania 4h

Przebieg zajęć.

1. Nauczyciel wita uczniów, przedstawia temat i cele zajęć.
2. Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat konieczności planowania działalności gospodarczej.
3. Podsumowując dyskusję nauczyciel wyjaśnia istotę biznesplanu i prezentuje przykładowy biznesplan (prezentacja multimedialna – załącznik 1).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

4. Nauczyciel dzieli uczniów na 4 - osobowe grupy, rozdaje karty pracy (załącznik 2), przedstawia instrukcję opracowania uproszczonej wersji biznesplanu własnego przedsiębiorstwa i kryteria oceny projektu.
5. Uczniowie pracując w grupach korzystają z podręcznika, materiałów pomocniczych zamieszczonych na platformie e-learningowej ZSHE i Internetu.
6. Zadanie jest realizowane w ciągu miesiąca w ramach zajęć edukacyjnych i pozalekcyjnych w centrum multimedialnym oraz jako zadanie domowe.
7. Wykonane projekty prezentowane są na forum klasy. Po każdej prezentacji nauczyciel zachęca do krótkiej dyskusji na temat przygotowanej koncepcji biznesplanu i dokonuje oceny efektów pracy każdej grupy.
8. Podsumowanie zajęć – projekcja filmu „Biznes w praktyce”.

Załącznik 1

PREZENTACJA MULTIMEDIALNA – „Przykładowy biznesplan”

Załącznik 2

KARTA PRACY

STRUKTURA BIZNESPLANU

I. Streszczenie	
1. Cel i jakość opracowania biznesplanu	
2. Potrzeby finansowe i ich struktura (ile pieniędzy i na co?)	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

3. Opis produktu/usługi podkreślający korzyści dla klienta oraz konkurencyjność oferty	
4. Informacje potwierdzające umiejętności i kompetencje twórcy (lub twórców) przedsięwzięcia	
5. Projektowane dochody gwarantujące korzyści dla inwestorów	
II. Opis przedsiębiorstwa	
1. Misja przedsiębiorstwa	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

2. Przedmiot działalności przedsiębiorstwa	
3. Forma organizacyjno-prawna przedsiębiorstwa	
4. Konkurencyjność/Innowacyjność przedsięwzięcia	
III. Zarządzanie	
1. Skład kadry zarządzającej przedsiębiorstwem	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

<p>2. Doświadczenie zawodowe kadry zarządzającej. Obowiązki osób zarządzających z podziałem ról pełnionych w przedsiębiorstwie</p>	
<p>3. Stosunki własnościowe, powiązania prawne przedsiębiorstwa i osób zarządzających z innymi przedsiębiorstwami na rynku (udziały i funkcje pełnione w innych przedsiębiorstwach)</p>	
<p>IV. Plan marketingowy</p>	
<p>1. Analiza rynku</p>	
<p>2. Identyfikacja klienta</p>	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

3. Lokalizacja	
4. Dystrybucja	
5. Polityka cenowa	
6. Promocja	
V. Plan organizacyjny	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

1. Pracownicy	
2. Dostawcy	
3. Księgowość	
VI. Harmonogram realizacji przedsięwzięcia	
1. Opis czynności niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

2. Kolejność i czas trwania poszczególnych czynności	
3. Osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań	
VII. Analiza ryzyka	
1. Określenie szans i zagrożeń przedsięwzięcia wraz z oceną konsekwencji.	
2. Działania planowane w celu wyeliminowania lub zminimalizowania skutków zagrożeń i wykorzystania szans	
VIII. Plan finansowy	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

1. Rachunek zysków i strat	
2. Bilans przedsiębiorstwa	
3. Rachunek przepływów środków pieniężnych	
IX. Załączniki	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

7. Literatura

1. Armstrong M., *Zarządzanie zasobami ludzkimi, D.W.ABC*, Kraków 2001.
2. Aronson E., *Człowiek - istota społeczna*, Warszawa 2001
3. Bałtowski M., *Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych*, Warszawa 1998
4. Bednarski L., *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1997
5. Begg D., *Ekonomia*, Warszawa 1998
6. Belka M., *Ekonomia stosowana*, Łódź 2002
7. Berger P.L., *Zaproszenie do socjologii*, Warszawa 1988
8. Białek G., *Podstawy zarządzania pieniędzem w banku komercyjnym*, Warszawa 1994
9. Bień W., *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2008
10. Borkowska G., *Zasady rachunkowości*, Warszawa 2000
11. Brdulak H., Brdulak ., *Negocjacje handlowe*, PWE, Warszawa 2000.
12. Bronakowski H., *Rynek i nowy marketing*, WSFiZ, Białystok 1999.
13. Buczyńska T., *Makroekonomia*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa- Łódź 2000.
14. Cesarz Z., *Stadmüller, Problemy polityczne współczesnego świata*, Wrocław 2000
Chojna- Duch E., *Polskie prawo finansowe. Finanse publiczne*, Warszawa 2001
15. Ciesielski M., *Jak wynegocjować najlepsze warunki zatrudniania!*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2007
16. Cyrson E., *Kompendium wiedzy o gospodarce*, Warszawa 2000
17. Czarny B., Rapacki R., *Podstawy ekonomii*, PWE, Warszawa 2002.
18. Dabrowski K., *W poszukiwaniu zdrowia psychicznego*, Warszawa 1996
19. Deptuła K., *Budżet domowy – czyli co musisz wiedzieć o oszczędzaniu*, Wydawnictwo Dragon, Bielsko-Biała, 2009
20. Dietl J., Gasparski W., *Etyka biznesu*, Warszawa 1999
Galster J., Witkowski Z., *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Toruń 2002
21. *Ekonomia, Praca zbiorowa pod redakcją Beksiaka J.*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.
22. *Etyka biznesu, Praca zbiorowa pod redakcją Dietla J., Gasparskiego W.*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
23. *Fundacja na rzecz wspierania doradztwa podatkowego*, Kraków
24. Głodowski W., *Bez słów. Komunikacyjne funkcje zachowań niewerbalnych*, Warszawa 1999
25. Gościński D., *Przedsiębiorczość po polsku*, Warszawa 2001
26. Grzesiug L., Doroszewicz K., Stojanowska E., *Umiejętności menadżera*, WSHiP, Warszawa 2001.
27. Hall C.S., Lindzey G., *Teorie osobowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN , Warszawa 2001.
28. Hamer H., *Rozwój umiejętności społecznych*, VEDA, Warszawa 1999.
29. Heropolitańska I., Jagodzińska- Serafin E., Kruglak J., Ryżewska S., *Kredyty, pożyczki i gwarancje bankowe*, Warszawa 1999
30. Holstein-Beck M., *Menadżer poszukiwany*, Centrum Informacji Menadżera, Warszawa 2001.
31. Jajuga K., Jajuga T., *Inwestycje. Instrumenty finansowe, ryzyko finansowe, inżynieria finansowa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

32. Jarocka E., *Finanse*, Warszawa 2001
33. Jaworski W.L., Krzyżkiewicz Z., Kosiński B., *Banki. Rynek, operacje, polityka*, Warszawa 1994
34. Jeleńska A., *Dziś uczeń juro podatnik. Przewodnik podatkowy dla licealistów*
35. Johnson R., *Doskonały biznesplan*, Poznań 2001
36. Jursa M., *Prywatyzacja i zysk*, Poznań 2002
37. Karney J. E., *Człowiek w organizacji*, Międzynarodowa Szkoła Menadżerów, Warszawa 2000.
38. Kenrick D., Neuberg S. L., Cialdini R. B., *Psychologia społeczna*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2002
39. Kirk R. W., *Prowadzenie małej firmy w XXI wieku*, Wydawnictwo MT Biznes, Warszawa 2008
40. Kmieciak-Baran K., Cieślak W., *Bez zgody na przemoc w szkole i w pracy*, Gdańsk 2001
41. Komosa A., *Szkolny słownik ekonomiczny*, Warszawa 2002
42. Koptiew D., Wantuch M., Wójcik H., *ABC przedsiębiorcy. Od pomysłu do biznesu*, Warszawa 2002
43. Korczyn A., *Jak opracować biznes-plan? Poradnik metodyczny dla przedsiębiorców*, WYDAWNICTWO SIGMA, Skierniewice 2002
44. Księżyk M., *Podstawowe zagadnienia ekonomii*, Kraków 2002
45. Kulczycka L., *Jak najlepiej zaprezentować się podczas rozmowy kwalifikacyjnej ?*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2007
46. Kulczycka L., *Jak napisać najlepsze cv i list motywacyjny*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2007
47. Kuźniar R., *Globalizacja, geopolityka i polityka zagraniczna "Sprawy Międzynarodowe" 2000, nr 1 (LIII)*
48. Kwiatkowski E., *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, Warszawa 2002
49. Lemmermann H., *Szkoła debaty*, Wrocław 1994
50. Lemmermann H., *Szkoła retoryki*, Wrocław 1995
51. Lewicki R. J., David M. Saunders, Bruce Barry, John W. Minton, *Zasady negocjacji*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2008
52. Madsen K.B., *Współczesne teorie motywacji*, Warszawa 1980
53. Majchrzycka-Guzowska A., *Finanse w gospodarce rynkowej*, Warszawa 1997
54. Majewski P., *Czas na e-biznes*, Wydawnictwo HELION, Gliwice 2007
55. Maslow A.H., *Teoria hierarchii potrzeb, [w:] Problemy osobowości i motywacji w psychologii amerykańskiej*, red. J. Reykowski, Warszawa 1964
56. Milewski R., *Elementarne zagadnienia ekonomii*, Warszawa 2002
57. Modzelewski W., *Wprowadzenie do socjologii*, Warszawa 1996
58. Mrozek M., *Praca! Szukam zmieniam wybieram*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2007.
59. Müller A., *Globalizacja od A do Z. Globalizacja – mit czy rzeczywistość*, Narodowy Bank Polski 2004
60. Narski Z., *Ekonomia. Nauka o gospodarowaniu*, Toruń 2000
61. Oręziak L., *Globalizacja od A do Z. Globalizacja rynków finansowych*, Narodowy Bank Polski 2004
62. Pawlak Z., *Biznesplan zastosowania i przykłady*, Wydawnictwo POLTEXT, Warszawa 2007
63. Pease A., *Mowa ciała. Jak odczytywać myśli innych ludzi z ich gestów*, Kielce 2001
64. Pierścionek Z., *Strategie konkurencji i rozwoju przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy**Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości**

65. Pietraszewski M., *Szansa dla przedsiębiorczych*, Oficyna Ekonomiczna Wydawnictwa eMPI², Poznań 2002
66. Polczyk M., *Jak i gdzie skutecznie szukać pracy*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2007
67. Schopenhauer A., *Erystyka, czyli sztuka prowadzenia sporów*, Kraków 1973
68. Seiwert L. J., *Zarządzanie czasem. Bądź panem własnego czasu*, Wydawnictwo PLACET, Warszawa 1998, 2001, 2005
69. Socha M., Sztanderska U., *Strukturalne podstawy bezrobocia w Polsce*, Warszawa 2002
70. Sperling A.P., *Psychologia*, Poznań 1995
71. Spychalski G., *Zarys historii myśli ekonomicznej*, Warszawa - Łódź 1999
72. Stojek- Siwińska M., *Mam już pracę ! Prawo w pracy*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2007
73. Świderka G.K., *ABC rachunkowości dla menadżera*, Warszawa 2001
74. Terze O., *Komunikacja niewerbalna*, Wydawnictwo HELION, Gliwice 2006
75. Tomaszewski T., *Psychologia ogólna, t. I-III*, Warszawa 1992
76. Tomaszewski T., *Psychologia*, Warszawa 1975
77. Turowski J., *Socjologia. Małe struktury społeczne*, Lublin 2000
78. Wawrzyk P., Wojtaszczyk K.A., *Integracja europejska. Wybrane problemy prawne*, Warszawa 1999
79. Wiszniewski A., *Jak przekonująco mówić i przemawiać*, Warszawa - Wrocław 1994
80. Włodarski Z., Matczak A., *Wprowadzenie do psychologii*, Warszawa 1987
81. Wysocki M., *Polityka kredytowa banku komercyjnego*, Warszawa 1999
82. Ziółkowska W., *Finanse publiczne. Teoria i zastosowanie*, Poznań 2000
Świat w liczbach 2002, Warszawa 2002

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

8. Załączniki:

- **PODSTAWA PROGRAMOWA**

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO
DLA LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, LICEÓW PROFILOWANYCH, TECHNIKÓW,
UZUPEŁNIAJĄCYCH LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH I TECHNIKÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH
Z PRZEDMIOTU PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Treść podstawy programowej zgodna z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 06 listopada 2003 r. (DZ.U. z 2003 r. nr 210, poz. 2041)

Cele edukacyjne:

1. Przygotowanie do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym.
2. Kształcenie podstawy rzetelnej pracy i przedsiębiorczości.
3. Kształtowanie umiejętności pracy w zespole i skutecznego komunikowania się.
4. Kształtowanie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy świadomego jej wyboru.
5. Poznanie mechanizmu funkcjonowania gospodarki rynkowej.
6. Rozwijanie zainteresowania podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej. Poznanie podstawowych zasad podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w różnych formach, w tym zasad etycznych.
7. Poznanie roli państwa i prawa w gospodarce rynkowej. Rola państwa w tworzeniu norm prawnych przeciwdziałających korupcji.
8. Poznanie zasad funkcjonowania gospodarki europejskiej i światowej.

Zadania szkoły:

1. Zapewnienie uczniom możliwości uzyskania wiedzy, umiejętności i kształtowania postaw przedsiębiorczych, warunkujących aktywne uczestnictwo w życiu gospodarczym, z uwzględnieniem zasad etycznych.
2. Pomoc w rozwijaniu u uczniów umiejętności samokształcenia i samodoskonalenia oraz indywidualnych zainteresowań prowadzeniem działalności gospodarczej.
3. Tworzenie sprzyjającej atmosfery dla współpracy szkoły z przedstawicielami życia gospodarczego w regionie.
4. Wspomaganie uczniów w wyborze kierunków dalszego kształcenia.
5. Umożliwienie poznania specyfiki lokalnego rynku pracy.

Treści nauczania:

1. Podstawa przedsiębiorczości. Mocne i słabe strony własnej osobowości, samoakceptacja, asertywność, inicjatywność i odpowiedzialność.
2. Organizacja pracy. Zasada pracy zespołowej. Kierowanie i podejmowanie decyzji, z uwzględnieniem zasad etycznych obowiązujących w działalności gospodarczej oraz etyki pracy.
3. Mobbing w miejscu pracy, sposoby przeciwdziałania.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

4. Zależność między zyskiem a ryzykiem.
5. Motywy aktywności zawodowej i gospodarczej człowieka. Rodzaje potrzeb. Zdolność do wyznaczenia sobie celów i zadań.
6. Funkcjonowanie rynku i gospodarki rynkowej. Rola norm etycznych w funkcjonowaniu rynku („Kreatywna księgowość”, korupcja).
7. Funkcjonowanie giełdy papierów wartościowych.
8. Gospodarstwa domowe - dochody i wydatki, inwestowanie własnych pieniędzy. Ochrona praw konsumentów.
9. System zabezpieczenia emerytalnego. Ubezpieczenie zdrowotne i ubezpieczenia majątkowe.
10. Przedsiębiorstwo i gospodarka - różnorodność form organizacyjno-prawnych i ich rola w rozwoju gospodarki.
11. Majątek przedsiębiorstwa. Koszty i przychody oraz zasady rozliczeń finansowych przedsiębiorstwa.
12. Formy pozyskiwania kapitału i jego inwestowania.
13. Planowanie procedury podjęcia działalności gospodarczej.
14. Nawiązywanie i rozwiązywanie stosunku pracy. Podstawowe prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy.
15. Rola państwa w gospodarce rynkowej. Podstawowe funkcje ekonomiczne państwa.
16. Wzrost gospodarczy i jego mierniki.
17. Pieniądz i banki – bank centralny, banki komercyjne, bankowe i poza bankowe usługi finansowe. Inflacja.
18. Budżet państwa Budżety jednostek samorządu terytorialnego - funkcja, źródła wpływów, kierunki wydatków.
19. Rynek pracy i bezrobocie.
20. Metody aktywnego poszukiwania pracy. Instytucje wspomagające aktywne poszukiwanie pracy.
21. Współpraca gospodarcza Polski z zagranicą. Integracja z Unią Europejską.
22. Proces z globalizacji gospodarki i jego konsekwencje dla Polski.
23. Etyka biznesu.

Osiągnięcia:

1. Dokonanie trafnej samooceny oraz umiejętność autoprezentacji.
2. Umiejętność stosowania podstawowych zasad pracy w zespole i prowadzenia negocjacji.
3. Planowanie budżetu gospodarstwa domowego.
4. Rozróżnianie form inwestowania.
5. Umiejętność przewidywania opłacalności przedsięwzięcia gospodarczego w kontekście wydatków i przychodów, zysku i ryzyka. Obliczanie wyniku finansowego przedsiębiorstwa na prostych przykładach.
6. Identyfikowanie podstawowych form własności oraz form organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw.
7. Przygotowanie dokumentów do założenia i prowadzenia przedsiębiorstwa oraz stosowanie wymaganych procedur w celu podjęcia działalności gospodarczej przez osobę fizyczną.
8. Obliczanie prostych przykładów dotyczących wyniku finansowego przedsiębiorstwa.
9. Przygotowanie podstawowych dokumentów niezbędnych w ubieganiu się o prace oraz prowadzenie rozmowy kwalifikacyjnej z pracodawcą w warunkach symulowanych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

10. Znajomość podstawowych przepisów prawa dotyczących zatrudnienia oraz praw i obowiązków pracowników i pracodawców.
11. Odróżnienie zachowań etycznych i nieetycznych w roli pracodawcy i pracownika.
12. Identyfikowanie podstawowych wskaźników makroekonomicznych (PKB, PNB - nominalny i realny oraz w przeliczeniu na jednego mieszkańca, inflacja, bezrobocie).
13. Rozumienie wpływu polityki fiskalnej i monetarnej na życie gospodarcze kraju.
14. Wskazywanie korzyści i zagrożeń wynikających ze współpracy międzynarodowej, w tym z integracji Polski z Unią Europejską oraz globalizacji gospodarki.

• WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z PRZEDMIOTU PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

I. Makrouwarunkowania przedsiębiorczości				
Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie rynku – wskazuje elementy rynku – wyjaśnia pojęcie pieniądza – definiuje pojęcie gospodarstwa domowego – interpretuje pojęcie inwestowania – definiuje pojęcie ubezpieczeń – identyfikuje instytucje zajmujące się ochroną praw konsumenta – wyjaśnia pojęcia wzrostu i rozwoju gospodarczego – definiuje pojęcia: inflacja, stopa inflacji – wymienia funkcje państwa – definiuje pojęcia: polityka fiskalna, budżet państwa, deficyt budżetowy – wskazuje instytucje finansowe w polskiej gospodarce – wymienia rodzaje banków – definiuje pojęcia: integracja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – definiuje prawo popytu i podaży – wskazuje czynniki wpływające na popyt i podaż – wymienia funkcje pieniądza – wskazuje źródła dochodów i kierunki wydatków gospodarstw domowych – rozróżnia formy inwestowania pieniędzy – wymienia rodzaje ubezpieczeń – identyfikuje podstawowe prawa konsumenta – wskazuje różnice między wzrostem a rozwojem gospodarczym – wskazuje przyczyny i skutki inflacji; – charakteryzuje funkcje państwa; – wskazuje podstawowe źródła dochodów i kierunki wydatków budżetu państwa – definiuje pojęcia: giełda, rynek papierów wartościowych – wymienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wyjaśnić, jak działa mechanizm rynkowy – wskazuje pozacenowe czynniki wpływające na popyt i podaż – wskazuje cechy pieniądza – planuje własny budżet – wskazuje cel inwestowania własnych pieniędzy – wie, na czym polega system ubezpieczeń społecznych – wskazuje zasady zabezpieczenia emerytur – wskazuje instytucje zajmujące się ochroną praw konsumenta w regionie – porównuje poziom rozwoju gospodarczego wybranych państw; – analizuje tempo wzrostu gospodarczego Polski na podstawie danych statystycznych – wskazuje sposoby walki z inflacją 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje współczesny rynek – wyjaśnia znaczenie mechanizmu rynkowego dla funkcjonowania gospodarki rynkowej – wskazuje zależności między wysokością dochodów gospodarstwa domowego a strukturą jego wydatków – analizuje opłacalność różnych sposobów oszczędzania własnych pieniędzy – analizuje możliwość zmniejszenia ryzyka inwestowania własnych pieniędzy – wskazuje źródła prawa dotyczące ochrony praw konsumenta – umie identyfikować podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego – wskazuje wpływ tempa wzrostu gospodarczego na sytuację ekonomiczną państwa – analizuje wpływ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje reakcje konsumentów i producentów na zmiany cen – analizuje budżet swojego gospodarstwa domowego – porównuje podstawowe formy inwestowania własnych oszczędności pod względem korzyści i ryzyka w oparciu o rzeczywiste informacje z rynku – identyfikuje i analizuje różne formy ubezpieczeń – analizuje problemy konsumentów związane z zawieraniem transakcjami kupna – sprzedaży – analizuje oddziaływanie państwa na wzrost i rozwój gospodarczy; – analizuje działania antyinflacyjne w Polsce po 1989 r. – analizuje budżet samorządu terytorialnego na podstawie samodzielnie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

<p>gospodarcza, globalizacja</p> <p>– definiuje pojęcia: handel zagraniczny, eksport, import</p>	<p>podstawowe indeksy giełdowe</p> <p>– wymienia funkcje banku centralnego;</p> <p>– wskazuje cele integracji europejskiej</p> <p>– wskazuje kraje należące do UE</p> <p>– wymienia cztery swobody rynku wewnętrznego</p> <p>– wskazuje korzyści z prowadzenia wymiany międzynarodowej</p>	<p>– wskazuje instytucje państwa wywierające wpływ na życie gospodarcze</p> <p>– rozróżnia rodzaje podatków w polskim systemie podatkowym</p> <p>– omawia rolę instytucji finansowych w gospodarce</p> <p>– charakteryzuje podstawowe papiery wartościowe: akcje i obligacje</p> <p>– rozróżnia zadania banku centralnego i banków komercyjnych</p> <p>– podaje główne założenia integracji europejskiej</p> <p>– charakteryzuje proces integracji Polski z UE</p> <p>– wskazuje najważniejsze międzynarodowe organizacje gospodarcze</p> <p>– wskazuje bariery występujące w handlu zagranicznym</p>	<p>inflacji na zachowania uczestników rynku</p> <p>– omawia rolę państwa w działalności gospodarczej</p> <p>– analizuje strukturę dochodów i wydatków budżetu państwa oraz budżetów samorządowych w Polsce</p> <p>– omawia rolę norm etycznych w funkcjonowaniu rynku</p> <p>– wskazuje możliwości zakupu papierów wartościowych na rynku pierwotnym i wtórnym</p> <p>– wskazuje sposób postępowania w przypadku inwestowania na giełdzie papierów wartościowych</p> <p>– porównuje oferty banków w celu wyboru najkorzystniejszych warunków założenia rachunku lub lokaty</p> <p>– identyfikuje korzyści i zagrożenia wynikające z integracji europejskiej</p> <p>– charakteryzuje najważniejsze międzynarodowe organizacje gospodarcze, których członkiem jest Polska</p> <p>– podaje przykłady korzyści dla Polski płynących z wymiany międzynarodowej</p> <p>– przedstawia argumenty przemawiające za procesem globalizacji i przeciw niemu</p>	<p>zebranych danych</p> <p>– analizuje podstawowe zasady systemu podatkowego w Polsce</p> <p>– analizuje dodatnie i ujemne strony sterowania gospodarczego za pomocą polityki monetarnej i polityki fiskalnej</p> <p>– omawia zasady gry na giełdzie</p> <p>– interpretuje najważniejsze wskaźniki giełdowe i ocenia aktualne wskaźniki GPW</p> <p>– porównuje banki tradycyjne z bankami internetowymi na podstawie samodzielnie zebranych informacji;</p> <p>– analizuje bieżące informacje dotyczące współpracy gospodarczej Polski z zagranicą</p> <p>– analizuje i porównuje dane statystyczne dotyczące UE i Polski</p> <p>– analizuje i ocenia szanse i zagrożenia wynikające dla Polski z procesu globalizacji</p>
--	--	---	---	--

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

II. Postawy sprzyjające przedsiębiorczości				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie przedsiębiorczości, – definiuje pojęcie osobowości człowieka – zna definicję stresu – rozróżnia zachowanie uległe, agresywne i asertywne – definiuje pojęcie organizacji pracy – rozróżnia komunikację werbalną i niewerbalną – wyjaśnia pojęcia: negocjacje, konflikt – zna pojęcia: etyka i etyka w biznesie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rodzaje przedsiębiorczości – wymienia typy osobowości człowieka – wymienia źródła stresu – planuje autoprezentację – rozpoznaje obszary własnych zachowań asertywnych, uległych i agresywnych – podaje zasady organizacji pracy – wskazuje bariery występujące w komunikacji interpersonalnej – podaje podstawowe style i techniki negocjacji – wskazuje zasady etyki zawodowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia znaczenie przedsiębiorczości dla gospodarki – charakteryzuje różne typy osobowości człowieka – podaje fizyczne i psychiczne skutki stresu – wskazuje rolę prezentacji w różnych sytuacjach życiowych, dobiera właściwe techniki i środki do przeprowadzenia autoprezentacji – potrafi wyjaśnić, na czym polega samoakceptacja oraz zachowanie asertywne, agresywne i uległe – omawia społeczne podstawy przedsiębiorczości – zna zasady skutecznego porozumiewania się – rozróżnia cechy i zachowania „twardego” oraz „miękkiego” negocjatora – wskazuje zasady etycznego postępowania w różnych sytuacjach zawodowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa własną osobowość – omawia techniki antystresowe – podaje przykłady zachowań przedsiębiorczych w różnych dziedzinach życia oraz zachowań asertywnych, uległych i agresywnych – dokonuje samooceny oraz wymienia swoje mocne i słabe strony – uczestniczy w ocenie społecznej autoprezentacji kolegów – uzasadnia znaczenie komunikacji interpersonalnej w tworzeniu właściwych relacji w życiu osobistym i szkole – opisuje zasady i stosuje podstawowe metody rozwiązywania konfliktów – analizuje zasady etyki wybranego przez siebie zawodu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa korzyści płynące z bycia osobą przedsiębiorczą oraz wynikające z zastosowania skutecznych metod komunikacji w zespole – potrafi skutecznie zarządzać stresem – dokonuje samooceny przeprowadzonej autoprezentacji – wskazuje i analizuje różne sytuacje zawodowe, w których pomaga umiejętność asertywnego zachowania – uzasadnia znaczenie komunikacji interpersonalnej w tworzeniu właściwych relacji w życiu zawodowym – rozwiązuje konflikty w grupie, szczególnie w drodze negocjacji – analizuje znaczenie zachowań etycznych w różnych sytuacjach zawodowych
III. Aktywność zawodowa i rynek pracy				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: motywacja i potrzeba – definiuje podstawowe pojęcia związane z rynkiem pracy i bezrobociem – rozróżnia rodzaje bezrobocia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe narzędzia motywacyjne – podaje hierarchię potrzeb – rozróżnia podmioty występujące na rynku pracy – charakteryzuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jak należy skutecznie motywować człowieka – omawia poszczególne rodzaje potrzeb – zna podstawowe prawa i obowiązki bezrobotnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia społeczny i psychologiczny motyw podejmowania pracy – charakteryzuje potrzeby człowieka w pracy – analizuje czynniki decydujące 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dobiera narzędzia motywacyjne do indywidualnych cech człowieka – wyjaśnia relacje między procesem motywowania a dążeniem do

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

<ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcie aktywnego poszukiwania pracy - zna instytucje wspomagające aktywne poszukiwanie pracy - rozróżnia dokumenty wspomagające proces aktywnego poszukiwania pracy - interpretuje pojęcie rozmowy kwalifikacyjnej - wskazuje podstawowe źródła prawa pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - poszczególne rodzaje bezrobocia - wskazuje skutki bezrobocia - wyjaśnia, na czym polega aktywne poszukiwanie pracy - sporządza własny życiorys zawodowy - wskazuje elementy listu motywacyjnego - planuje przygotowanie się do rozmowy kwalifikacyjnej - zna podstawowe obowiązki pracodawcy i pracownika 	<ul style="list-style-type: none"> - absolwenta - podaje sposoby walki z bezrobociem - wskazuje tok postępowania w procesie aktywnego poszukiwania pracy - wskazuje cel sporządzania życiorysu zawodowego i listu motywacyjnego - przygotowuje list motywacyjny w odpowiedzi na ofertę pracy - wskazuje znaczenie rozmowy kwalifikacyjnej w procesie poszukiwania pracy - omawia zasady zawierania i rozwiązywania umowy o pracę 	<ul style="list-style-type: none"> - o popycie i podaży na lokalnym rynku pracy - analizuje przyczyny i skutki oraz wielkość bezrobocia w Polsce po roku 1989 - przedstawia proponowane formy pomocy urzędu pracy dla bezrobotnych absolwentów - planuje własne działanie związane z aktywnym poszukiwaniem pracy - modyfikuje treść życiorysu zawodowego i listu motywacyjnego w zależności od rodzaju pracy - przeprowadza inscenizację rozmowy kwalifikacyjnej - wskazuje i analizuje zachowania pozytywne i negatywne podczas rozmowy kwalifikacyjnej - rozumie konieczność planowania kariery zawodowej - potrafi wykorzystać przepisy prawa pracy do rozwiązania problemów związanych z podejmowaniem i wykonywaniem pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - zaspokojenia potrzeb w środowisku pracy - wskazuje i analizuje bieżące wydarzenia na rynku pracy - analizuje wpływ bezrobocia na zachowania uczestników rynku - uzasadnia znaczenie umiejętności aktywne poszukiwania pracy w odnoszeniu sukcesów na rynku pracy - zna na bieżąco programy rządowe i samorządowe skierowane do osób poszukujących pracy - analizuje znaczenie prawidłowo sporządzonych dokumentów: życiorysu zawodowego i listu motywacyjnego w procesie aktywnego poszukiwania pracy - dostosowuje zachowanie podczas rozmowy kwalifikacyjnej do konkretnych sytuacji - uzasadnia znaczenie zdobywania doświadczeń zawodowych na etapie szkoły ponadgimnazjalnej - wskazuje odpowiednie do sytuacji przepisy prawa pracy
--	---	---	---	---

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

IV. Przedsiębiorstwo w gospodarce rynkowej				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: działalność gospodarcza, przedsiębiorstwo, przedsiębiorca wymienia formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw wyjaśnia pojęcia: koszty, przychody, zysk, strata, bilans przedsiębiorstwa definiuje pojęcia: zarządzanie, kierowanie, menedżer zna pojęcie mobbingu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozdziela rodzaje działalności gospodarczej identyfikuje podstawy prawne różnych form organizacyjno-prawnych prowadzenia działalności gospodarczej wskazuje składniki majątku przedsiębiorstwa klasyfikuje koszty przedsiębiorstwa wymienia podstawowe formy opodatkowania przedsiębiorstw zna różne style kierowania wymienia rodzaje problemów etycznych w skali przedsiębiorstwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa podstawowe zadania poszczególnych rodzajów działalności gospodarczej charakteryzuje poszczególne typy spółek omawia cechy składników majątku przedsiębiorstwa oraz ich źródła finansowania przedstawia podstawowe formy opodatkowania przedsiębiorstw ustala wynik finansowy przedsiębiorstwa wskazuje rolę zarządzania w przetrwaniu przedsiębiorstwa na rynku wskazuje przyczyny i skutki mobbingu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wie, że zysk jest podstawowym celem działalności gospodarczej i wyjaśnia zależności między zyskiem a ryzykiem przedstawia zalety i wady poszczególnych form organizacyjno-prawnych działalności gospodarczej określa przydatność poszczególnych rodzajów finansowania pod kątem skali i rodzaju działalności oblicza i interpretuje próg rentowności (ilościowy i wartościowy) przedsiębiorstwa analizuje zasady rozliczeń finansowych przedsiębiorstwa identyfikuje funkcje zarządzania i ich rolę w procesie decyzyjnym rozpoznaje zachowania mobbingowe i podaje sposoby przeciwdziałania mobbingowi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia przydatność form organizacyjno-prawnych pod kątem rodzaju działalności i wielkości przedsiębiorstwa analizuje możliwości skorzystania z różnych źródeł finansowania działalności gospodarczej ocenia sytuację finansową przedsiębiorstwa na podstawie bilansu i wskaźników finansowych potrafi świadomie wybrać formę opodatkowania i dokonać rozliczeń finansowych opisuje etapy procesu decyzyjnego z uwzględnieniem zasad etycznych obowiązujących w działalności gospodarczej wyjaśnia znaczenie uczciwości w pracy i konieczności stosowania zasad etycznych w aspekcie działalności przedsiębiorstwa
V. Własna działalność gospodarcza				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie planowania definiuje pojęcie biznesplanu wskazuje instytucje, w których dokonuje się rejestracji działalności gospodarczej wyjaśnia podstawę dokumentacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe rodzaje planów wskazuje podstawowe elementy biznesplanu podaje etapy rejestracji działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje źródła pomysłów na działalność gospodarczą analizuje elementy prostego biznesplanu omawia procedurę postępowania w celu uruchomienia działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje własne predyspozycje do prowadzenia działalności gospodarczej wyjaśnia konieczność planowania działalności gospodarczej omawia zasady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje motywy podejmowania działalności gospodarczej na własny rachunek przeprowadza analizę lokalnego rynku w celu weryfikacji pomysłów na

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Zmodyfikowany program nauczania przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości

<p>finansowej własnego przedsiębiorstwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zna źródła przepisów dotyczących działalności gospodarczej - wymienia zasady prawidłowego prowadzenia dokumentacji finansowej własnego przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia dokumenty rejestracyjne - interpretuje przepisy prawne dotyczące działalności gospodarczej - omawia zasady zarządzania i prowadzenia rachunkowości własnego przedsiębiorstwa - wskazuje czynniki wpływające na szanse sukcesu oraz ryzyko niepowodzenia w działalności gospodarczej 	<p>sporządzania biznesplanu i podaje źródła informacji potrzebnych do jego opracowania</p> <ul style="list-style-type: none"> - wypełnia wybrane dokumenty związane z rejestracją działalności gospodarczej - wskazuje instytucje w regionie wspierające uruchamianie i rozwój przedsiębiorstwa - wskazuje potencjalne korzyści i koszty prowadzenia własnej działalności gospodarczej - wyjaśnia znaczenie prawidłowego zarządzania dokumentacją finansową własnego przedsiębiorstwa 	<p>działalność gospodarczą</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia celowość sporządzania biznesplanu w określonych sytuacjach - sporządza i prezentuje biznesplan własnego przedsiębiorstwa - potrafi dopełnić formalności związanych z założeniem i likwidacją własnej działalności gospodarczej - wykazuje przydatność w praktyce sprawozdań finansowych - potrafi prawidłowo prowadzić księgowość własnego przedsiębiorstwa
---	--	--	---	--

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO**